

Innst. S. nr. 148

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg om å iverksette forsøk med konkurranse om tiltak og arbeidsformidling av funksjonshemmede, yrkeshemmede, sosialklienter og andre personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet

Dokument nr. 8:14 (2000-2001)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokument vises det til at tilgangen på arbeidskraft er det største hinderet for fortsatt vekst i norsk økonomi. Samtidig viser tallene at det finnes en stor arbeidskraftsreserve i grupper som er under attføring, som har funksjonshemninger, som er sosialklienter og lignende.

Felles for mange av de vanskeligstilte gruppene på arbeidsmarkedet er at det kreves litt mer å få dem for midlet til arbeid enn for andre arbeidstakere.

Gruppen vanskeligstilte er sammensatt og mangeartet. Tiltakene som settes inn for å få dem i arbeid har ikke samme mangfoldet. Aetat sitter i dag på hoveddelen av virkemidlene, men viser ikke stor grad av kreativitet overfor de vanskeligst formidlingsbare. Forslagsstillerne mener derfor det trengs en holdningsendring for å få frem et mangfold av tiltak som kan få flere i arbeid både for samfunnets og den enkeltes skyld.

Et slikt mangfold av tiltak mener forslagsstillerne kun vil oppstå ved at det innføres former for konkurranse om å formidle vanskeligstilt arbeidskraft. En rekke enkelterfaringer tyder på at resultatene kan bli bedre hvis Aetats faktiske monopol på arbeidet med vanskeligstilte grupper utfordres gjennom konkurranse. Erfaringene som vil kunne trekkes vil gi impulser både til Aetats ordinære arbeid og danne grunnlag for eventuelle nyorganiseringer.

Forslagsstillerne vil peke på at det har vært fremsatt ønsker om å kunne drive slikt arbeid som har møtt negative holdninger fra Aetat.

Forslagsstillerne viser til at hovedutgangspunktet må være at de virkemidlene som Aetat i dag rår over og eventuelle individuelle rettigheter f.eks. attføringstiltak og lønnstilskudd kan følge med klientene til samarbeidspartneren. På lik linje med det som skjer i en rekke andre land bør en kunne etablere formidlings-

kontrakter med andre organisasjoner og private selskap.

På denne bakgrunn fremmes det i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en prøveordning med konkurranse om arbeidsformidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet etter den modell som skisseres i Dokument nr. 8:14 (2000-2001)."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Einar Johansen og Leif Lund, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Helge Bjørnsen, viser til brev datert 15. desember 2000 fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet ved arbeids- og administrasjonsminister Jørgen Kosmo. Brevet er vedlagt innstillingen.

Flertallet er enig med forslagsstillerne i at det er en stor arbeidskraftsreserve blant den gruppen som forslagsstillerne er opptatt av. Flertallet vil likevel understreke at ikke alle uføretrygdde har restarbeidsevne, men at de mange som ønsker arbeid i langt større grad enn i dag må få den muligheten.

Flertallet viser til at arbeidsmarkedsmyndighetene i dag har et bredt ansvarsområde der både formidlingsbistand, arbeidsmarkedstiltak og forvaltning av stønader til livsopphold inngår. Dette skal sikre at arbeidssøkerne opprettholder et rimelig inntektsnivå mens de søker etter arbeid eller deltar på arbeidsmarkedstiltak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er et bredt spekter av tiltak som brukes for å få arbeidssøkere i arbeid og at Aetat på et faglig grunnlag, politiske føringer og tildelte budsjettammer, nytter støtteordninger for å gjennomføre ulike former for tiltaksaktivitet fra eksterne aktører som skolevesenet, kommuner og private arbeidsgivere.

Disse medlemmer merker seg at statsråden framholder at det allerede er et mangfold av aktører som bidrar til å realisere arbeidsmarkedstiltak. Disse medlemmer vil poengtere at den endringsprosess Aetat nå gjennomgår nettopp har til hensikt å sikre et bredere og bedre tilbud til personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging, blant annet gjennom økt samarbeid med eksterne samarbeidspartnere.

Disse medlemmer vil også understreke at det fortsatt må være Aetat som har ansvaret for at det utarbeides individuelle handlingsplaner og for koordinering og oppfølging av tiltaksplasser.

Disse medlemmer mener Aetat fortsatt må prioritere formidling av arbeidskraft høyt og viser i den forbindelse til endringene i sysselsettingsloven som trådte i kraft fra 1. juli 2000.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen la fram forslag om forenkling av organiseringen og regelverket rundt arbeidsmarkedstiltakene den 19. januar 2001. 11 forskrifter er foreslått erstattet av én felles forskrift. Videre foreslås 20 arbeidsmarkedstiltak slått sammen til fem tiltak. Forslaget skal gjøre arbeidsmarkedstiltakene mer brukervennlige og enklere å administrere, samt frigjøre ressurser til direkte oppfølging av brukerne.

Disse medlemmer mener med bakgrunn i disse merknader og brevet fra statsråden at det på denne bakgrunn ikke er nødvendig med noen nye prøveordninger på dette området. Disse medlemmer vil foreslå at Dokument nr. 8:14 (2000-2001) vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm og medlemmene fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, har som et viktig utgangspunkt for all arbeidsmarkedspolitikken at det offentlige fokuset først og fremst skal være å få flest mulig av de som kan ha inntektsbringende arbeid ut i det ordinære arbeidslivet. Å være i jobb og å kunne leve helt eller delvis av egen inntekt, gir ofte en egen stolthet og selvspekt som bidrar til bedre fysisk og psykisk helse. Dette var også basisen for at disse medlemmer sluttet opp om innføringen av den såkalte arbeidslinjen, med en målsetting om å få flere over fra trygd til arbeid. Disse medlemmer konstaterer at etter 8 år har arbeidslinjen ikke gitt gode nok resultater, og at det derfor er behov for å finne frem til nye virkemidler og mobilisere alle gode krefter for å hjelpe flere inn i ordinært arbeidsliv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, mener det er behov for å utprøve andre organisasjonsformer for dette arbeidet for nettopp å mobilisere flere gode krefter. Ved en rekke tilfeller har flertallet opplevd at gode innspill til tiltak stoppes fordi det ikke finnes "hjemmel" for tiltakene i Aetats virkemiddel-portefølje, eller at de oppleves å utfordre Aetats monopol.

Kommuner rapporterer om problemer med samarbeidet med Aetat i forbindelse med opplegg for å få f.eks. sosialklienter, tidligere straffedømte etc. gjennom tiltaksprogram og formidlet.

Etter flertallets erfaring er det ofte enkeltpersoner med god kontaktflate til næringsliv lokalt som kan være av uvurderlig hjelp til å få inngangsbilletter til arbeidsliv for personer som har problemer med å få en fast tilknytning til arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre mener at reformen med liberalisering av utleie av arbeidskraft fra 1. juni 2000 bør oppfattes som en positiv utfordring ved at det gir flere aktører som kan trekkes med i arbeidet for å få sysselsatt personer med ulike yrkeshemninger. Private formidlingsfirma og utleie benyttes i en rekke andre land som samarbeidspartnere for å få yrkeshemmede ut i arbeid. Dette gjøres etter ulike modeller. Enkelte land kjøper formidlings- og opptrenings tjenester hos andre aktører enn den offentlige formidlingen, og firmaene får hovedsakelig betalt for oppnådde resultater, og eventuelle stønadsformer til arbeidsgiver følger med i pakken. Dette er bl.a. et av hovedgrepene i Blair-regjeringens nye arbeidsmarkedspolitikken for yrkeshemmede i Storbritannia.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon ønsket i sin høringsuttalelse i forbindelse med liberaliseringen av formidling og utleie at man tok i bruk de private vikar- og formidlingsbyråene på en måte som gjorde deres tjenester mulig for funksjonshemmede, f.eks. ved at lønnstilskudd eller individuelle tilretteleggingsmidler etc. fulgte med også via de private firmaene.

Dokument nr. 8:14 (2000-2001) innebærer konkret at man etablerer et bredt prøveprosjekt opplegg som kan være ramme rundt et rekke slike tiltak med andre aktører enn Aetat. Dokumentforslaget lister noen mulige prosjektområder basert på de erfaringer forslagsstillerne har fått gjennom innspill fra organisasjoner, forskere og enkeltpersoner om hva de opplever som problemer med dagens organisering. Denne oppstillingen er helt sikkert ikke uttømmende for den kreativitet som finnes. Prosjektet bør derfor være utformet som en åpen utforming og ikke et lukket bestillingsopplegg. Målgruppen bør være grupper som er under ulike trygdeordninger, og også langtids sosialklienter og grupper som har vært arbeidsledige lenge, eller som har høy ledighetshyppighet, f.eks. enkelte innvandrers/flyktninggrupper.

Disse medlemmer vil understreke at støtte til livsopphold ikke er omfattet av de individuelle virkemidler forslagsstillerne ønsker å overføre til andre.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er skuffet over den passive holdning statsrådets brev til komiteen viser, og mener at hvis dagens organisering er så god som statsråden gir uttrykk for, burde både flere yrkeshemmede vært i arbeid og man burde ikke hatt noe å frykte ved å legge opp til et bredt prøveprosjekt. Det ville vært en sjekk på om man har valgt den beste løsningen ved dagens organisering.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre vil fremme forslaget om en forsøksordning etter skissen fra Dokument nr. 8:14 (2000-2001):

"Stortinget ber Regjeringen etablere en prøveordning med konkurranse om arbeidsformidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet etter den modell som skisseres i Dokument nr. 8:14 (2000-2001).

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til merknader i Budsjettinnst. S. nr. 5 (2000-2001) der flertallet ber om en evaluering av tiltak til personer med lese- og skrivevansker, både Aetats egne tiltak og tiltak gitt av private tilbydere.

Flertallet vil påpeke viktigheten av at Aetat er åpen for samarbeid og samhandling med andre aktører og at det offentlige virkemiddelapparat kan ha mye å lære av disse.

Komiteen vil påpeke viktigheten av å få en gjennomgang av Aetats tiltaksarbeid generelt, og at Aetat må få tilført tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å kunne bistå yrkeshemmede på en bedre måte enn i dag.

Komiteen sin medlem frå Senterpartiet viser til at ein av strategiane i Utjamningsmeldinga er "ei mjukare arbeidslinje". Denne medlemmen viser vidare til at det i den samanheng er sett i gong forsøk med kommunalt ansvar for aktivisering av langtids sosialhjelpsmottakarar og med eit meir langvarig lønstillkot. Denne medlemmen meiner det trengst utprøving av ytterlegare fleksibilitet for å sikra at fleire får høve til tilknytning til arbeidslivet. Denne medlemmen er såleis samd med forslagsstillarane sin intensjon om å nytta fleire kreative krefter på ein betre måte enn i dag. Denne medlemmen viser til at forslaget er ope i forma, og at det kan vera behov for ei nærare avklaring av innhaldet og utforminga av forsøk med sikte på igangsetjing andre halvår i år. Denne

medlemmen viser til den gjennomgangen departementet har sett i gang når det gjeld Aetat si verksemd. Denne medlemmen vil be Regjeringa i samband med den saka, leggja fram for Stortinget eit forslag om forsøk som inneber ei meir fleksibel arbeidsformidling av personar som treng ekstra tilrettelegging og oppfølging organisert på ein måte som gjer at ulike lokale aktørar har høve til å delta.

Denne medlemmen gjer slikt framlegg:

"Stortinget ber Regjeringa i samband med gjennomgangen av Aetat si verksemd om å leggja fram eit forslag om forsøk som inneber ei meir fleksibel arbeidsformidling av personar som treng ekstra tilrettelegging og oppfølging organisert på ein måte som gjer at ulike lokale aktørar har høve til å delta."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre støtter subsidiært forslaget fra Senterpartiet.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen etablere en prøveordning med konkurranse om arbeidsformidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet etter den modell som skisseres i Dokument nr. 8:14 (2000-2001).

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Dokument nr. 8:14 (2000-2001) - forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg om å iverksette forsøk med konkurranse om tiltak og arbeidsformidling av funksjonshemmede, yrkeshemmede, sosialklienter og andre personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringa i samband med gjennomgangen av Aetat si verksemd om å leggja fram eit forslag om forsøk som inneber ei meir fleksibel arbeidsformidling av personar som treng ekstra tilrettelegging og oppfølging organisert på ein måte som gjer at ulike lokale aktørar har høve til å delta.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 15. februar 2001

Berit Brørby
leder

Aud Gaundal
ordfører

Erna Solberg
sekretær

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 15. desember 2000

Dokument nr. 8:14 (2000-2001) - Forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg om å iverksette forsøk med konkurranse om tiltak og arbeidsformidling av funksjonshemmede, yrkeshemmede, sosialklienter og andre personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet

Jeg viser til oversendt dokument 8-forslag der det fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en prøveordning med konkurranse om arbeidsformidling av personer som krever ekstra tilrettelegging og oppfølging i arbeidsmarkedet etter den modell som skisseres i Dokument nr. 8:14 (2000-2001)."

I dokument 8-forslaget hevdes det at Aetat har monopol på arbeidet med å attføre og formidle vanskeligstilte grupper. Etter forslagsstillernes vurdering er det behov for å øke mangfoldet av tiltak for å få flere i arbeid. Dette kan, etter forslagsstillernes oppfatning, oppnås ved at det innføres konkurranse om å formidle vanskeligstilt arbeidskraft. Etter forslagsstillernes vurdering bør det etableres formidlingskontrakter med andre organisasjoner og private selskap (slik som vikarbyråer, kommuner, interessegrupper m.v.) og Aetats virkemidler og individuelle rettigheter bør "følge klientene" til samarbeidspartneren.

Arbeidsmarkedsmyndighetene har i dag et bredt ansvarsområde der både formidlingsbistand, arbeidsmarkedstiltak og forvaltning av stønader til livsopphold (dagpenger, attføringspenger m.v.) inngår.

Stønader til livsopphold til ordinære eller yrkeshemmede arbeidssøkere skal sikre at arbeidssøkere opprettholder et rimelig inntektsnivå mens de søker etter arbeid eller deltar på arbeidsmarkedstiltak. Denne type stønader finansieres i hovedsak over folketrygden (overslagsbevilgninger) og inngangsvilkårene til ytelsene er regulert gjennom lover og forskrifter. Det er etter min vurdering ikke aktuelt å foreta endringer i forvaltningsansvaret for disse ytelsene.

Aetat råder i dag over et bredt spekter av tiltak som kan nyttes for å bringe arbeidssøkere tilbake til arbeid. Felles for disse er at Aetat på et faglig grunnlag, ut fra politiske føringer og ut fra tildelte budsjetttrammer, nytter støtteordninger til å gjennomføre ulike former for tiltaksaktivitet fra eksterne aktører som skolevesenet, kommuner og private arbeidsgivere. Etaten gjennomfører kun helt unntaksvis arbeidsmarkedstiltak i egen regi. Etter min vurdering er mangfoldet av aktører som bidrar med å arrangere arbeidsmarkedstiltak stort,

og jeg kan ikke se at det er nødvendig eller hensiktsmessig å utvide dette mangfoldet ytterligere nå. Samtidig vil jeg understreke at en effektiv gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken er avhengig av at Aetat fortsatt har ansvaret for at det utarbeides handlingsplaner, for uttak av arbeidssøkere til tiltak, samt for bestilling og oppfølging av tiltaksplasser. Jeg vil i denne forbindelse peke på så vel styrings- og budsjettmessige forhold, faglige hensyn samt behovet for å endre innretning og nivå på tiltaksaktiviteten i tråd med endringer i arbeidsmarkedssituasjonen.

Det er sterke arbeidsmarkedspolitiske grunner til Aetat prioriterer *formidling* av arbeidskraft høyt. I dagens situasjon på arbeidsmarkedet - med betydelig mangel på arbeidskraft innen enkelte yrker og regioner - er formidling et helt sentralt virkemiddel i innsatsen overfor både ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere, samtidig som arbeidsgivere skaffes etterspurt arbeidskraft. Etter endringene i sysselsettingsloven som trådte i kraft 1. juli i år er det åpnet opp for et betydelig mangfold i hvilke aktører som kan formidle arbeidskraft. Jeg vil særlig vise til at statlige og kommunale institusjoner, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner samt ideelle organisasjoner som er organisert på en annen måte kan drive arbeidsformidling uten å være omfattet av de krav til egenkapital eller bankgaranti som øvrige virksomheter som driver med formidling av arbeidskraft må oppfylle.

Dagens organisering og ansvarsdeling sikrer at Aetat kan yte en fleksibel og samordnet innsats overfor ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere. Samtidig sikrer en slik organisering mulighet for effektiv håndtering av de sanksjonskrav som skal komme til anvendelse hvis mottakere av stønad til livsopphold ikke oppfyller krav om å ta tilvist arbeid, krav ved deltakelse på et arbeidsmarkedstiltak etc. Aetat har bred kontakt med både arbeidsgivere og arbeidssøkere på lokalt nivå, samtidig som etaten har et ansvar for å se arbeidsmarkedet i landet under ett. Dette er svært viktig for å sikre nødvendig yrkesmessig og geografisk mobilitet og dermed utnytte arbeidsstyrken mest mulig effektivt i forhold til ledige jobber. Denne måten å organisere arbeidsmarkedspolitikken på har etter hvert fått bred internasjonal anerkjennelse. OECD har bl.a. gjentatte ganger anbefalt sine medlemsland å organisere den offentlige arbeidsmarkedsetaten på en slik måte.

På bakgrunn av den arbeidsdeling og det samarbeid som de ulike aktørene har i dag innenfor arbeidsmarkedspolitikken, mener jeg at det ikke er nødvendig med noen nye prøveordninger på dette området nå.